

Domagoj Runje
SVEĆENIČKO MOLITVENO POSLANJE
Po četveroevanđelju

Budući da vjernik čitavu svoju egzistenciju utemeljuje u Bogu, njegov je život bez molitve neodrživ. To pogotovo vrijedi za svećenika, koji po naravi svoje službe i po naravnom poimanju ljudi ima zastupničku i posvetiteljsku ulogu u zajednici vjernika.

U ovom ćemo razmišljanju govoriti o četiri tipa kršćanske molitve s naglaskom na svećeničke specifičnosti. Zašto četiri? Broj se simbolično odnosi na sve četiri strane s kojih nas Bog obuhvaća (“hodam li ili ležim ... s leđa i s lica”, usp Ps 139, 3-5), a oslanja se na četveroevanđelje slijedeći kanonski poredak: Matej, Marko, Luka, Ivan.

Iz svakoga od četiri evanđelja izabiremo po jedan ili više tekstova koji se tiču različitih vidova molitve.

I. SVEĆENIK MOLI U ZAJEDNICI (MATEJ)

Iz evanđelja po Mateju izabiremo tekst Gospodnje molitve. Pouku o molitvi “Očenaša” nalazimo još i kod Luke (11,2-4), ali je upravo Matejeva verzija bliža onoj “standardnoj” koju svakodnevno molimo.

Mt 6,7-15:

“Kad molite, ne blebecite kao pogani. Misle da će s mnoštva riječi biti uslišani. Ne nalikujte na njih. Ta zna vaš Otac što vam treba i prije negoli ga zaištete. Vi, dakle, ovako molite:

‘Oče naš, koji jesi na nebesima!
Sveti se ime tvoje!
Dođi kraljevstvo tvoje!
Budi volja tvoja
kako na nebu tako i na zemlji!
Kruh naš svagdanji daj nam danas!
I opusti nam duge naše
kako i mi otpustismo
dužnicima svojim!
I ne uvedi nas u napast,
nego izbavi nas od Zloga!’”

“Doista, ako vi otpustite ljudima njihove grijehove, otpustit će i vama Otac vaš nebeski. Ako li vi ne otpustite ljudima, ni Otac vaš neće otpustiti vaših grijehova.”

Istaknimo neke važne elemente Isusove pouke o molitvi.

1) Kršćanska molitva razlikuje se od poganske. Njezina djelotvornost ne proizlazi iz količine riječi, nego iz dobrohotnosti Oca kojemu se utječemo. Isus upozorava da molitva treba biti odmjerena, ili kako bi rekao sveti Ciprijan *čedna*:

“Kada se s braćom zajedno sastajemo i s Božjim svećenikom slavimo božanske žrtve, moramo se sjetiti čednosti i stege. Ne smijemo bez reda u vjetar rasipati neuglađenim riječima svoje prosidbe, niti molitvu koju treba skromno preporučiti Bogu izricati bučnom brbljavošću (usp. Mt 6,7) jer Bog nije slušatelj glasa već srca. Nije potrebno galamom upozoravati onoga koji vidi misli.” (*Molitva Gospodnja*, br. 4, prijevod. M. Mandaca, *Sv. Ciprijan: Jedinstvo Crkve. Euharistija. Molitva Gospodnja*, Makarska, 1987., str. 135).

2) Jedna od bitnih oznaka Molitve Gospodnje jest to da se ona uči. I to u zajednici. Isus nije učio moliti učenike jednoga po jednoga nego sve zajedno. U tome je sadržana pouka ne samo što i kako moliti, nego i kako učiti i kako poučavati moliti. Najprikladniji ambijent za to jest zajednica. Vjerujem da mnogi od nas dijele takvo iskustvo. Pokušamo li se sjetiti tko nas je naučio moliti ili kad smo prvi put izmolili *Oče naš* (ili druge jednostavne molitve kao *Zdravo Marijo* i *Slava Ocu*), vjerojatno nećemo uspjeti. I to jednostavno zato jer smo odrasli u kršćanskoj zajednici koja moli, poput one mlade kršćanske zajednice opisane u Djelima apostolskim o kojoj piše: “svi oni

bijahu jednodušno postojani u molitvi sa ženama, i Marijom, majkom Isusovom, i braćom njegovom” (Dj 1,14).

U tome smislu jedna od važnijih dužnosti svećenika kao predvodnika zajednice sastoji se upravo u tome da stvara ambijent u kojem s molitva uči gotovo sama od sebe. Kada kao svećenici razmišljamo o Gospodnjoj molitvi onda se trebamo gledati i u ulozi onih koji uče i u ulozi onih koji su dužni poučavati moliti.

3) Od samoga sadržaja Gospodnje molitve osvrnut ćemo se na njezin početni zaziv: *Oče naš* i na onaj dio koji na koncu apostrofira sam Isus: *I otpusti nam duge naše kako i mi otpustismo dužnicima svojim!*

Oče naš. Počujmo opet sv. Ciprijana: “Učitelj mira i učitelj jedinstva nije, prije svega, htio da se molitva vrši posamce i privatno, te da onaj koji se moli ne moli samo za se. Ne kazujemo: “Oče moj koji si na nebesima”. Ne govorimo “Kruh moj daj mi danas“. Isto tako pojedinac ne traži da se isključivo njemu oprosti “dug” ili da ne bude uveden “u napast”. Ne ište jedino za se da bude izbavljen “od zla”. Naša je molitva javna i zajednička. Kada molimo, ne prosimo za pojedinca već za čitav narod jer smo cijeli puk jedno. Bog mira i učitelj sloge koji je naučavao jedinstvo, htio je da tako pojedinac moli za sve kao što je sam u jednome nosio sve.” (*Molitva Gospodnja*, br 8. str.136)

Koliko god je istina da Isus naglašava važnost molitve u skrovitosti svoje sobe u kojoj vidi Otac, (usp. Mt 6,6) toliko je važna i ova crta javne molitve. Danas kod nas kao da prevladava mentalitet koji molitvu smješta isključivo u područje privatnosti. Jasno je da se treba čuvati teatralnosti i agresivnosti u javnim molitvama, ali one su potrebne. Sveti Pavao kaže: “Hoću dakle da muškarci mole na svakome mjestu, podižući čiste ruke bez srdžbe i raspre” (1 Tim 2, 8). O kakvoj je raspri riječ? Možda upravo o onoj hoćemo li moliti javno i zajedno ili ne.

I otpusti nam duge naše... Onaj koji moli treba da je sa svima izmiren. Govoreći o svećeniku u ovoj ćemo se točki osvrnuti na svećenikovo jedinstvo s Crkvom osobito izraženo u slavljenju euharistije. Polazimo od jednoga skolastičkog pitanja koje je na svoj način prisutno i danas. (Za ovo što slijedi materijal crpim iz knjige G. Greshake, *Biti svećenik u ovom vremenu*, Zagreb, 2010., str. 123-127).

Postavlja se pitanje: može li svećenik koji je zbog bilo kojega razloga odijeljen od Crkve slaviti euharistiju? Petar Lombardski

čije su *Sententiae* bile opće prihvaćeni priručnik srednjovjekovne teologije, odgovara s glatkim “Ne” i to zato jer u posveti nitko ne govori “offerō” (prinosim), nego “offerimus” (prinosimo) tj. govori u ime Crkve “ex persona ecclesiae”. Stoga svećenik koji je odvojen od jedinstva Crkve, odnosno kojemu je Crkva oduzela svećeničku “auctoritas”, ne smije slaviti taj sakrament, budući da ne može djelovati u ime Crkve. Prema tome misa takvoga svećenika ne bi bila valjana.

Sveti Toma Akvinski protivi se tako pojednostavljenom rješenju. On kaže da svećenik u misi, kada moli, govori doduše ‘in persona ecclesiae’, s kojom je povezan u jedinstvu. Ali u posveti on govori ‘in persona Christi’ koga zastupa na temelju osposobljenosti po ređenju.

Tako svećenika treba promatrati pod dvostrukim vidom. Svećenik u odnosu prema zajednici stoji “in persona Christi” kao znak da Crkva sve što prima prima od Gospodina, ali je on istodobno i službenik Crkve i kao takav „in persona ecclesiae“ naviješta vjeru Crkve i slavi sakramente te se brine za suobličenje Kristu u Crkvi.

Praktični zaključak svetog Tome jest taj da se onaj tko se susreće s nedostojnim svećenikom (u naviještanju riječi, u slavljenju sakramenata, u vođenju neke zajednice) još uvijek može susresti s Crkvom koja se u njemu predstavlja, ali s jednim bitnim ograničenjem: “quamdiu ab Ecclesia toleratur in ministerio – sve dok ga Crkva trpi u službi” (Sth III 64,6). Ako ga Crkva više ne trpi, to jest, ako je izopćen ili lišen službe, on više ne može djelovati “in persona Ecclesiae”, ali kad slavi sakramente, npr. euharistiju, još uvijek ostvaruje “valjan sakrament” jer na temelju svojega ređenja može neopozivo djelovati “in persona Christi”. No, na koncu se sv. Toma slaže s Petrom Lombardskim da se, unatoč sakramentalnoj valjanosti, stvarni cilj sakramenta (res sacramenti) ili njegova učinkovitost i plodonosnost ne ostvaruje po svećeniku koji ne može djelovati “u ime Crkve”.

Možda nam se ta skolastička rasprava čini preistančanom za suvremeni način razmišljanja, ali je bitna stvar u tome da jedna tako javna molitva Crkve kao što je euharistija ne može biti ničiji privatni čin, čija bi se učinkovitost svodila na automatizam obreda. Slaviti euharistiju potpuno sâm čisti je ritualizam. Opće odredba Rimskog misala br. 91 kaže: “Euharistijsko je slavlje čin Krista i Crkve, to jest svetoga naroda, okupljenoga i uređenoga

pod biskupom. Stoga ono pripada čitavomu tijelu Crkve, njega očituje i zahvaća. Ono se na različit način – prema različitim redovima, službama i djelatnome sudjelovanju – tiče i njegovih pojedinih udova. Na taj način kršćanski narod, ‘izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečen’, očituje svoje suvislo i hijerarhijsko uređenje. Stoga svi, bilo zaređeni služitelji bilo vjernici laici, vršeći svoju službu ili zadaću, neka vrše samo ono i sve ono što se odnosi na njih.”

II. SVEĆENIK MOLI U TJESKOBI (MARKO)

317

Iz evanđelja po Marku izabiremo opis Isusove molitve u Getsemanskom vrtu.

Mk 14,32-42:

I dođu u predio imenom Getsemani. I kaže Isus svojim učenicima: “Sjednite ovdje dok se ne pomolim.” I povede sa sobom Petra, Jakova i Ivana. Spopade ga užas i tjeskoba pa im reče: “*Duša mi je nasmrt žalosna!* Ostanite ovdje i bdijte!” Ode malo dalje i rušeći se na zemlju molio je da ga, ako je moguće, mimoide ovaj čas. Govoraše: “Abba! Oče! Tebi je sve moguće! Otkloni čašu ovu od mene! Ali ne što ja hoću, nego što hoćeš ti!”

I dođe, nađe ih pozaspale pa reče Petru: “Šimune, spavaš? Jedan sat nisi mogao probdjeti? Bdijte i molite da ne padnete u napast. Duh je, istina, voljan, no tijelo je slabo.”

Opet ode i pomoli se istim riječima. Ponovno dođe i nađe ih pozaspale. Oči im se sklapale i nisu znali što da mu odgovore. Dođe i treći put i reče im: “Samo spavajte i počivajte! Gotovo je! Dođe čas! Evo, predaje se Sin Čovječji u ruke grešničke! Ustanite, hajdemo! Evo, izdajica se moj približio!”

Uzeli smo ovaj odlomak iz Markova evanđelja upravo zato jer Marko vrlo rijetko govori o Isusovoj molitvi (vidi još Mk 1,35; 6,46), a još rjeđe navodi njezin sadržaj. Međutim kada govori o Isusovj molitvi u Getsemaniju iznosi niz detalja:

1) “*Spopade ga užas i tjeskoba*”. Trojici učenika Isus još kaže: “*Duša mi je nasmrt žalosna sve do smrti. Ostanite ovdje i bdijte!*”. Isus se nalazi u stanju koje nije izabrao, ali ga mora prihvatiti. Takve trenutke tjeskobe proživljava svaki svećenik.

Od vremena do vremena dolaze užasni trenutci samoće i napuštenosti. Čovjek se susreće sa svojim golim "ja". Zna da postoje i drugi, ali njih kao da se sva ta tjeskoba nimalo ne tiče. To doživljava i Isus. On želi da njegovi odabrani učenici s njime bdiju i mole. Međutim, učenici spavaju, a Boga kao da nema.

2) U svojoj tjeskobi Isus se ipak obraća Ocu: "*Abba. Oče!*" I u ovom teškom času Isus zove Boga "Abba", Oče pun ljubavi. Bez obzira na sve što se događa, on sa sigurnošću zna da ga Bog ljubi i da to nikad ne dolazi u pitanje. Pa čak ni u trenutcima strah i tjeskobe. U ovom času očituje se ono što definira Sina ako osobu različitu od Oca, a podudara se s možda najjednostavnijom definicijom osobe koju je skovao blaženi Ivan Duns Skot kad je rekao da je osoba "*Ultima solitudo*" (krajnja osmaljenost).

3) U toj krajnjoj osamljenosti Isus se obraćao Ocu i riječima: "*Tebi je sve moguće*". Za Isusa nijedna stvar koja se događa na zemlji – koliko god mogla biti teška, tamna i nerazumljiva – ne dokida Božju moć i ljubav. Božja moć nema nikakve granice. On to ne objašnjava, ali se toga drži.

4) U svojoj molitvi Isus vidi da mu se približava njegova sudbina kao čaša puna gorčine i spontano joj se opire. On ne skriva ono što osjeća, nego to izriče moleći Oca da taj kalež ukloni od njega. Ipak, posljednja riječ ne spada na ljudsku Isusovu volju. Stoga njegova molitva prelazi u odlučno priznanje: "Ali ne što hoću ja, nego što hoćeš ti". Cilj molitve jest potpuno izjednačenje s Očevom voljom. Do toga cilja Isus ne dolazi nekim jednokratnim činom volje ili nekim posebnim zazivom, nego "ponavljajući iste riječi". U molitvi ne treba blebetati kao poganin, ali treba biti ustrajan.

5) U svojoj molitvi u Getsemanskom vrtu Isus se solidarizira s našim mučnim traženjem Boga u nepromjenjivim uvjetovanostima i ograničenostima našega života. Moleći u takvim stanjima svećenik se suobličuje Kristu i solidarizira s mnoštvom ljudi kojima je Bog mračan i dalek (usp. G. Greshake, *Biti svećenik u ovom vremenu*, str. 339).

III. SVEĆENIK MOLI U OSAMI (LUKA)

Sveti Luka najviše od svih evanđelista govori o jednoj drugoj vrsti Isusove samotne molitve. Dok u Getsemanskom vrtu Isus

proživljava samoću koju je htio izbjeći te poziva trojicu učenika da budu s njim, postoji ona vrsta osame u molitvi koja je duši potrebna kao tijelu počinak. Ti trenuci osame neophodni su svakom svećeniku. U svom djelovanju Isus često moli upravo pripremajući se ili odmarajući od susreta s mnoštvom.

Lk 5,15-16: Glas se o njemu sve više širio i silan svijet grnuo k njemu da ga sluša i da ozdravi od svojih bolesti. A on se sklanjao na samotna mjesta da moli.

Lk 6,12-16: Onih dana iziđe na goru da se pomoli. I provede noć moleći se Bogu. Kad se razdanilo, dozva k sebi učenike te između njih izabra dvanaesticu, koje prozva apostolima.

Lk 9,18-21: Dok je jednom u osami molio, bijahu s njim samo njegovi učenici. On ih upita: “Što govori svijet, tko sam ja?”...

Lk 9,28-29: Jedno osam dana nakon tih besjeda povede Isus sa sobom Petra, Ivana i Jakova te uziđe na goru da se pomoli. I dok se molio, izgled mu se lica izmijenio, a odjeća sjajem zablistala.

1) Svojevoljno izabrana molitva u samoći drukčija je od one koja se rađa iz tjeskobne osamljenosti. No, ni u traženju samoće ne radi se o molitvi koju molimo samo ‘kad imamo volje’ ili ‘kad osjetimo potrebu’. Takva molitva je u biti obaveza koju treba shvatiti s onom ozbiljnošću kojom židovi shvaćaju obvezu subotnjeg počinaka. Drugim riječima, ona mora imati svoje određeno vrijeme. (Greshake predlaže da je se upiše u rokovnik kao i druge termine za koje moramo naći vrijeme).

2) Molitva u osami put je na “zelenu poljanu” na kojoj mi Bog daje odmora (usp. *Ps 23*), ili brdo preobraženja na kojemu je “dobro biti” (*Lk 9,33*). No, plod takve molitve postaje sladak tek kada dozrije, to jest kada su u nju uložili dovoljno vremena. Na brdo, na kojemu se lice mijenja, a odjeća blista, treba se popeti, ali to također ne treba zaboraviti i s njega ponovno sići.

IV. SVEĆENIK MOLITVA ZA ZAJEDNICU (IVAN)

Iz evanđelja po Ivanu razmišljamo na temelju Isusove velikosvećeničke molitve na posljednjoj večeri (*Iv 17,1-26*). Od svih dosad navedenih tekstova, ta molitva u kojoj Isus moli za učenike, možda je najtipičnija molitva za svećenika kao predstojnika kršćanske zajednice. To je predvodnička,

zagovornička i posvetiteljska molitva. Čitatelja upućujemo na čitav tekst Iv 17, 1-26, a ovdje navodimo znakovite Isusove zazive za učenike koji su svi izraženi u optativnoj formi: *Oče sveti, sačuvaj ih u svom imenu koje si mi dao: da budu jedno kao i mi... da imaju puninu moje radosti u sebi... Ne molim te da ih uzmeš sa svijeta, nego da ih očuvaš od Zloga.. Posveti ih u istini... da i oni budu posvećeni u istini... da svi budu jedno... da svijet uzvjeruje da si me ti poslao... da budu jedno kao što smo mi jedno... da tako budu savršeno jedno da svijet upozna da si me ti poslao... da i oni budu sa mnom: da gledaju moju slavu... da ljubav kojom si ti mene ljubio bude u njima – i ja u njima.*

1) Najčešći od svih zaziva jest molitva za jedinstvo. Kao što je Isus molio da učenici budu jedno, tako je i svećenik važan čimbenik jedinstva u zajednici kojoj služi. Molitva izražena u obliku „da budu“ polazi od realnosti da željeni ciljevi još nisu ostvareni, ali smo prema njima usmjereni. To vrijedi kako za jedinstvo u pojedinoj zajednici tako i na razini čitave Crkve. Isusova svećenička molitva temelj je ekumenskih nastojanja za jedinstvo svih kršćana. Njegova molitva “da svi budu jedno” daje nam sigurnost da ta molitva neće ostati neispunjena.

2) S obzirom na molitvu u aktualnom stanju razjedinjenosti kršćana treba reći i sljedeće. Naime, ako zbog međusobne razjedinjenosti ne možemo slaviti euharistiju s kršćanima odijeljenih crkava (čak i kada je euharistijski nauk isti), postavlja se pitanje možemo li u ovakvom stanju euharistiju slaviti uopće? Pozitivan odgovor na to pitanje daje nam upravo Isusova molitva izražena u obliku “da budu jedno” koja nam omogućuje da (svatko u svojoj zajednici) slavimo euharistiju dok još nismo *potpuno jedno*. Bez želje za jedinstvom, slaviti euharistiju i uopće moliti se Ocu u Kristu, bilo bi u suprotnosti s ciljem same Isusove molitve.

3) Na koncu, molitva je ovozemaljska stvarnost i izražava se ljudskim jezikom. No, svoje konačno ispunjenje postiže tek u eshatonu. Zato je svaka ispravna molitva eshatološki usmjerena prema gledanju Kristove slave i konačnom “biti s njim” u potpunom zajedništvu s Ocem.

ZAKLJUČNA RIJEČ

Sažimajući gore rečeno možemo zaključiti s nekoliko rečenica.

- Budući da svećenik svoje zvanje ostvaruje u zajednici to vrijedi i za njegovu molitvu. Od zajednice uči moliti da bi u njoj poučavao moliti.

- Svećenik ima i iskustvo molitve u tjeskobnoj osamljenosti. Doživljavamo trenutke kušnje, nerazumijevanja, napuštenosti itd., a nalazimo se pred velikim pozivom da ljude privodimo u zajedništvo s Bogom koje obećava vječnu sreću. Kako svjedočiti radosnu vijest u tim trenucima, ako se u njima ne obraćamo Ocu?

- Nasuprot iskustvu tjeskobne molitve u samoći, stoji molitva u osami kojoj svećenik pribjegava da bi se odmorio od buke svijeta i razlučio životne prioritete.

- Na koncu Isusova velikosvećenička molitva izgovorena na posljednjoj večeri, a zvuči kao da je Isus već s one strane groba, paradigma je molitve u kojoj svećenik moli za okupljenu zajednicu. Isusova molitva da svi budu jedno, temelji se na njegovu jedinstvu s Ocem. Tako je i sa svećenikom. Zajednica s pravom, od svećenika očekuje iskustvo prisnosti s Bogom. A jedinstvo zajednice koju neki svećenik vodi, uvelike ovisi o jedinstvu dotičnoga svećenika s Bogom.